

ministrative og økonomiske Forhold, men det er vel sagtens Hjemmelen til at give saadanne Bestemmelser, der gælder, indtil Loven er kommen, som indeholdes i første Punktum af § 8, hvor det hedder: „skal Forholdet, indtil anderledes ved Lov bestemmes, ordnes i Overensstemmelse med den Stilling, som de „selvejende Kirker“ nu indtage“; ved Overførelsen af det paa andet Stykke har formentlig Ministeren denne Hjemmel, men det kunde maaske være rigtigt udtrykkelig at udtale dette i Loven. I øvrigt skal jeg bemærke, at naar et passende Antal Kirker er kommet i den her foreslaaede Stilling, vilde det være en Form for Administrationen, som er prøvet og har vist sig hensigtsmæssig, den nemlig, at have for et passende Antal Kirker efter Antallet og Beliggenheden i en vis Kreds en Embedsmand som Stiftsforvalteren ved Roskilde Domkirke; og denne Administrationsform har vist sig at give de bedste Resultater. Men det er i øvrigt et Fremtidsspørgsmaal, jeg skal blot henkaste det. — Som sagt, det er mest Detailbemærkninger, jeg har at gøre ved disse §§ 7 og 8, som jeg ikke tvivler om, man let kan komme til Overenskomst om. Princippet i dem har jeg intet at invende imod.

J. C. Christensen: En af Danmarks ypperste lovbøndige, Statsminister Ørsted, har sagt om Tienden: „Da Tienden ikke er en Byrde, som hidrører fra et kontraktmæssigt Foretagende, men fra Lovgivningen, saa er der heller ikke noget naturligere, end at denne Magt igen maa løse de paagældende af denne Forpligtelse.“ Saaledes har Ørsted udtalt sig, og det har ogsaa været, tror jeg, en almindelig Opfattelse af Tiendeforholdet ikke alene her i Landet, men ogsaa i andre Lande. Det er jo nemlig den Opfattelse af Tiendeforholdet, der gjorde sig gældende i Lande som Frankrig, der jo uden videre affladede hele Tiendebyrden uden noget som helst Bederlag, og det er den samme Opfattelse, der har gjort sig gældende i Spanien; det er den samme Opfattelse, som har gjort sig gældende i de forskellige tyske Stater, der have afflattet Tiendebyrden. Det er den samme Opfattelse, der har gjort sig gældende her i Landet ved den store Landbevægelse i Tyrkerne, og det er den samme Opfattelse, der maa

gøre sig gældende, hver Gang man vil tage sig paa at ændre dette Forhold. Nu kan det ganske vist siges, og det kan ogsaa siges med rette, at saadan uden videre at gaa til at afflatte Tienden uden at give noget som helst Bederlag til Tiendejerne, vilde ikke kunne lade sig gøre uden netop under saadanne Forhold som i Frankrig, under revolutionære Forhold; thi her til Lands have vi jo en Grundlovsparagraf, § 82, som rent ud siger, at ingen kan fratages sin Ejendom, uden hvor Almenvellet kræver det, og saa maa det endda ske ved Lov og med fuldstændig Erstatning. Nu er det jo bitterligt, at en stor Del af Tienderne ejes nu af private Folk, og derfor, naar man vil til at løse det Forhold, naar man vil have Tienden ophævet, maa der gives nogen Erstatning til de private Ejere; de maa have den Erstatning, som der kan tilkomme dem, men den Erstatning er efter mit Skøn sikkert ikke det 25-dobbelte, det kan det aldrig blive. Det kan det ikke blive, fordi den Tiendejendom, som de have, er ikke ganske det samme som en Kapital. Saaledes som jeg udfølgelig har udtalt forleden, paahviler der den Byrde, og Lovgivningsmagten har Ret til at paalægge den endnu flere Byrder, det har jo ogsaa vist sig gennem de forskellige Aar. Den Opfattelse, at Tiendejeren ikke har Ret til at kræve det 25-dobbelte, er ogsaa gjort gældende i andre Lande. Jeg skal saaledes nævne Baden — og for Næsten ogsaa Bavern, men det skal jeg senere komme til — i Baden nede i Tyskland afløste man Tienden i 1833, og man gjorde det ved Lov, og man bestemte i denne Lov, at Værdiansættelsen for Tiende maatte ikke være højere end det 20-dobbelte, Ejeren maatte ikke saa mere end det 20-dobbelte, det skulde være det fulde Bederlag for ham. Det var ikke under revolutionære Forhold, det var under ganske ordinære Forhold, at en saadan Lov blev vedtagen dernede. Over for Tiendebyrden vedtog man dernede, at for at hjælpe paa Afløsningen, skulde Staten betale $\frac{1}{6}$ af Afløsningssummen. Man erkendte, at Staten maatte træde til og maatte betale noget, at alle Samfundsbørgerne maatte tage Del i denne Afløsning, fordi Tienden kom alle Samfundsbørgerne til gode gennem de Formaal, hvortil den gdes, og Staten skulde saa betale